

כַּרְפֵּס

טובלין כַּרְפֵּס בְּמֵי מַלַּח וּמְבָרְכִין:
 בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה.

מהו כרפס? בקהילות שונות ובמשפחות שונות ישנם מנהגים שונים. יש הנוהגים לאכול תפוח אדמה בתור כרפס, ויש הנוהגים סלרי. ועוד מנהגים שונים ומגוונים.

בדקו מהו המנהג במשפחתכם. צרו קשר וירטואלי או טלפוני עם חברות וחברים ומצאו אחד או אחת שהמנהג במשפחה שלהם – שונה מזה שלכם. וציירו את התשובות השונות שקיבלתם:

מדוע אוכלים כרפס?

אחד ההסברים לאכילת הכרפס בתחילת ליל הסדר הוא לעורר את התיאבון, כפי שהיה מקובל בימים עברו ב"משתה" היווני-רומאי (הרחבה בנושא, ראו בעמוד הבא).

דמיינו שהייתם יכולים לאכול בתחילתה של ארוחה חגיגית, כמו בליל הסדר, מה שאתם רוצים, ש"יפתח לכם את התיאבון", מה הייתם בוחרים? ציירו זאת כאן:

ליל הסדר וה"משתה" היווני-רומאי:

בליל הסדר קיימים מנהגים רבים מפתיעים. הרבה פעמים מסבירים שמנהגים אלו נועדו בכדי לעורר את הילדים לשאול שאלות ולהתעניין בליל הסדר ובסיפור יציאת מצרים. וכך אפשר גם להסביר את אכילת הכרפס בתחילת ליל הסדר. אבל לצד ההסבר הזה יש גם תשובות נוספות. אחת מהן היא התשובה שמסבירה שהמנהג לאכול כרפס, כמו מנהגים רבים אחרים הנעשים בליל הסדר, מקורו בכלל בתרבות אחרת, בתרבות היוונית-רומאית.

בתרבות זו הסעודה החגיגית נקראה: "משתה", ביוונית: "סימפוזיון" (סימ=בצוותא, פוזיון=שתיית יין). "במשתה" היו יושבים הגברים מהמשפחות החשובות והעשירות בחברה, ומנהלים דיונים בשאלות חשובות ועמוקות, תוך כדי שהם נהנים משתיית יין. חכמים שעיצבו את ליל הסדר כמו שאנחנו מכירים אותו, חיו באותם הימים תחת שליטת התרבות היוונית-רומאית, וממנה הם כנראה שאבו את המבנה של ליל הסדר. אך לא לפני שהם שינו בו מרכיבים יסודיים וחשובים:

בסעודה היוונית השתתפו רק הגברים מהמשפחות החשובות והעשירות, ואילו חכמים הרחיבו את החגיגה בליל הסדר לכולם: נשים וגברים, עשירים ועניים, כך שכל בני ובנות יוכלו לקחת חלק בחגיגה. אחד המרכיבים שחכמים אימצו מתוך ה"משתה" היווני היה אכילת מתאבנים ומטבלים בתחילתו של ה"משתה", שנועדו לעורר את התיאבון, ובהמשך הוגשה גם הסעודה החגיגית. וזהו למעשה הכרפס שאנו נוהגים לאכול-מאכל קטן המעורר את התיאבון ופותח את הסעודה.

- האם אתם מכירים תשובות נוספות, העונות לשאלה מדוע אוכלים "כרפס" בפתיחתו של ליל הסדר?
- מה דעתכם על העמדה המוצגת בקטע למעלה, לפיה ליל הסדר עוצב על פי "המשתה" היווני-רומאי?
- חשוב, מדוע היה חשוב לחכמים לשנות חלק מהמרכיבים של "המשתה" היווני ולאפשר לכל בני העם, עשירים ועניים, נשים וגברים כאחד – לקחת חלק בחגיגה? כיצד מסר זה קשור בסיפור יציאת מצרים?
- האם אתם מכירים מנהגים נוספים שנוצרו מתוך השפעה של תרבויות אחרות על התרבות היהודית?